

IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA STARTAP LOYIHALARNI QO`LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Ergashov Sherzod Abduxoliq o`g`li
“UNIVERSITY OF MANAGEMENT
AND FUTURE TECHNOLOGIES”

O‘zbek tilida qisqacha annotatsiya. Mazkur tadqiqot ishida raqamli iqtisodiyot va startaplar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik, shuningdek, mavjud qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari tahlil qilinadi. O‘zbekistonning iqtisodiy sharoitlari va raqamli infratuzilmasini hisobga olgan holda, startaplar uchun samarali qo‘llab-quvvatlash tizimlarini shakllantirish uchun takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, startaplar qo‘llab-quvvatlash tizimi, raqamli infratuzilma, O‘zbekiston iqtisodiy sharoitlari, startaplar uchun samarali mexanizmlar.

Ingliz tilida qisqacha annotatsiya. This research paper analyzes the relationship between the digital economy and startups, as well as existing support mechanisms. Taking into account the economic conditions and digital infrastructure of Uzbekistan, proposals for the formation of effective support systems for startups will be developed.

Keywords: digital economy, startup support system, digital infrastructure, economic conditions of Uzbekistan, effective mechanisms for startups. Translate these words into English

Kirish

Startup loyihalarining rivojlanishi hozirgi iqtisodiyotning ajralmas qismi bo‘lib, global miqyosda yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni yaratish uchun muhim poydevor hisoblanadi. Bu loyihalar nafaqat iqtisodiy o‘rishga turtki beradi, balki yangi ish o‘rinlarini yaratadi, raqobatni oshiradi va bozorni diversifikatsiya qiladi. Shu bilan birga, startaplar iqtisodiyotni raqamlashtirishda va yangi texnologiyalarni qo‘llashda muhim rol o‘ynaydi.

Startup – bu innovatsion g‘oyalarni amalga oshirish va yangi biznes-modellarni yaratishga qaratilgan tashkilotlar yoki kompaniyalar bo‘lib, odatda yuqori xavf va yuqori daromad olish potentsialiga ega bo‘lgan bizneslarning dastlabki bosqichlarida faoliyat yuritadi. Bu so‘z ingliz tilidagi "startup" so‘zidan kelib chiqib, tez rivojlanish potentsialiga ega, odatda kichik jamoalar tomonidan boshqariladigan va yangi mahsulot yoki xizmatlarni taklif qiluvchi korxonalarni ifodalaydi.

Startup loyihalarni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning iqtisodiy-ijtimoiy va innovatsion jihatlari mavjud bo‘lib, ular o‘z navbatida quyidagi guruhlariga bo‘linadi:

Iqtisodiy jihatdan:

Ish o‘rinlari yaratish: startaplar yangi ish o‘rinlarini yaratadi, bu esa iqtisodiy o‘sishga hissa qo‘shadi. Davlat bu jarayonga ko‘mak berish orqali ish bilan ta‘minlash muammolarini hal etishda yordam beradi.

Investitsiya jalb qilish: davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlangan startaplar ko‘pincha investorlar uchun jozibador bo‘ladi. Ular davlatning barqarorligi va yutuqlari tufayli riskni kamaytiradi.

Xalqaro raqobatbardoshlikni oshirish: davlat startaplarni qo‘llab-quvvatlash orqali mamlakatning iqtisodiy raqobatbardoshligini oshiradi. Innovatsion loyihalar xalqaro bozor uchun mahsulot ishlab chiqarishni rag‘batlantiradi.

Ijtimoiy jihatdan:

Ijtimoiy rivojlanish: startaplar ko‘pincha ijtimoiy muammolarni hal etishga qaratilgan. Davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanishi ijtimoiy jihatdan foydali loyiha va g‘oyalarni amalga oshirishni osonlashtiradi.

Ta‘lim va ko‘nikmalarni oshirish: davlat startaplarni rivojlantirish orqali ta‘lim tizimiga yangiliklar kiritish, zamonaviy ko‘nikmalarni oshirish uchun imkoniyat yaratadi. Bu yosh avlodning professional rivojlanishiga yordam beradi.

Keng jamoatchilik ishtiroki: davlat startaplar uchun platformalar yaratishi orqali jamoatchilikning loyiha va g‘oyalarga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, bu esa ijtimoiy

o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlaydi.

Innovatsion jihatlar:

Innovatsion ekotizim yaratish: davlat startaplarni qo'llab-quvvatlab, innovatsion ekotizimni shakllantirishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, yangi g'oyalar va texnologiyalarni yaratishga xizmat qiladi.

Tadqiqot va rivojlanishga ko'mak berish: davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tadqiqot va rivojlanish faoliyatlarini rag'batlantiradi. Bu orqali startaplar o'z mahsulot va xizmatlarini takomillashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonida startaplarni qo'llab-quvvatlashning asosiy jihatlari raqamli infratuzilmaning shakllanishi, innovatsion ekotizimni yaratish, moliyaviy resurslarga kirish, raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish, va huquqiy asoslarni ta'minlashni o'z ichiga oladi. Startap loyihalar bo'yicha kerakli raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish uchun davlat tomonidan raqamli o'quv kurslari, treninglar va sertifikatlash tizimlarini yaratish zarur. Bu ularning raqamli vositalarni samarali qo'llashiga yordam beradi.

Startap dasturlarini o'rganish bosqichlari

Dastur turi	Maqsad	Maqsadli auditoriya	O'quv muddati	Eslatmalar
Onlayn kurslar	Raqamli ko'nikmalarni o'rganish	Startap xodimlari, talabalar	4-12 hafta	Coursera, Udemy, edX kabi platformalarda mavjud.
Seminar va treninglar	Innovatsion strategiyalarni o'rganish	Startap rahbarlari, investorlar	1-3 kun	Malakali mutaxassislar tomonidan o'tkaziladi.

Mentorlik dasturlari	Shaxsiy rivojlanish va tajriba almashish	Startup asoschilari	Oylik yoki yillik	Tajribali mutaxassislar bilan birga ishlash.
Akademik dasturlar	Texnologiya va menejmentni o'rganish	Talabalar, yangi tadbirkorlar	1-2 yil	Universitetlar va institutlarda taqdim etiladi.
Master-klasslar	Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish	Professional mutaxassislar	1-2 kun	Maxsus mavzular bo'yicha o'tkaziladi.
Vebinarlar	Yangiliklar va innovatsiyalar haqida ma'lumot berish	Barcha qiziqqanlar	1-3 soat	Onlayn formatda erkin qatnashish imkoniyati.
Hackathonlar	Raqamli ko'nikmalarni tasdiqlash	Ishchilarning barcha qatlamlari	24-48 soat	Jamoaviy ish orqali yangiliklar yaratish.
Sertifikatlashtirish dasturlari	Raqamli ko'nikmalarni tasdiqlash	Ishchilarning barcha qatlamlari	3-6 oy	Mutaxassisliklar bo'yicha tan olinish.

Startaplar o'z faoliyatlarini boshlash va rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asosga, xususan, qo'llab-quvvatlash mexanizmlariga, yuridik vositalarga, va davlat tomonidan berilgan imtiyozlarga muhtojdirlar. Davlatning startaplarni qo'llab-quvvatlashda tutgan roli va unga asoslanadigan huquqiy chora-tadbirlar mamlakatning iqtisodiy o'sishiga va innovatsion rivojlanishiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonda ham davlat startaplarni qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor bermoqda, bunda huquqiy asoslar innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish, xususiy sektorni rag'batlantirish va iqtisodiyotni raqamlashtirish maqsadlariga xizmat qiladi.

О'zbekistonda startaplarni qo'llab-quvvatlash maqsadida faoliyat yuritayotgan akseleratorlar.

Akselerator	Tashkilot	Maqsad	Dasturlar	Foydalar
Innotech	Innovatsion rivojlanish agentligi	Startaplarni rivojlantirish	Tezlashtirish dasturi, mentorlash	Moliyalashtirish, trening, mentorlik
Biznes-inkubator	O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyat vazirligi	Yangi g'oyalarni qo'llab-quvvatlash	Inkubatsiya dasturlari	Ofis maydoni, resurslar, maslahat
Technovation	Technovation Global	Qizlar va ayollarni texnologiya sohasida qo'llab-quvvatlash	Innovatsion g'oyalarni rivojlantirish	Ta'lim, resurslar, tarmoq yaratish
Startup UZ	O'zbekiston startap assotsiatsiyasi	Startaplarni uchun infratuzilmani rivojlantirish	Tezlashtirish dasturi, grantlar	Investitsiyalar, tadbirkorlik muhitini rivojlantirish
UNDP Akselerator	Birlashgan Millatlar Tashkiloti	Ijtimoiy tadbirkorlikni rivojlantirish	Innovatsion ijtimoiy dasturlar	Moliyaviy yordam, maslahatchilar
Silkway Ventures	Silkway Group	Raqamli va texnologik startaplarni qo'llab-quvvatlash	Mentorlash va moliyalashtirish	Investitsiya, tajribali mentorlar
Seedstars Uzbekistan	Seedstars Global	O'sish potentsialiga	Global tarmoq, mentorlik	Xalqaro tarmoq, investitsiya imkoniyatlari

		ega startaplarni qidirish		
O'zbekista n Yevropa Markazi	Yevropa Ittifoqi	O'zbekist on va Yevropa o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish	Innovatsio n loyihalarni qo'llab- quvvatlash	Grantlar, maslahatchilar

Startap loyihalarining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi, avvalo, moliyaviy yordam, grantlar, subsidiyalar va soliq imtiyozlari kabi iqtisodiy resurslar taqdim etishni anglatadi. Shuningdek, davlat innovatsion ekotizim yaratish, qonunchilik bazasini takomillashtirish va tadqiqot rivojlanishiga ko'mak berish orqali startaplarni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bular bilan birga, ta'lim va kasb-hunar tayyorlash dasturlari orqali malakali kadrlar tayyorlash ham ko'zda tutiladi. Umuman olganda, bu startaplarning muvaffaqiyatini oshirish va iqtisodiy o'sishga hissa qo'shishni maqsad qiladi. 2023-yil oxiriga kelib

O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan startaplarning umumiy soni 5,000 dan ortiqni tashkil etgan. Ularning yarmidan ko'pi texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya tizimlari, sun'iy intellekt, e-tijorat kabi sohalarda faoliyat yuritmoqda. Raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonida texnologik innovatsiyalarni yaratish va ularni bozorda tijoratlashtirish O'zbekiston uchun ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Startaplar uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini kuchaytirish zarur, chunki moliya resurslari startaplarning rivojlanishi uchun muhim omil hisoblanadi. Davlat tomonidan moliyaviy yordamning kengaytirilishi, xususiy sektor va davlatning hamkorlikda ishlashi, shuningdek, xalqaro investorlarga yo'naltirilgan dasturlarni amalga oshirish kerak.

Xulosa

Innovatsion infratuzilma yaratish va rivojlantirish hamda texnologik parklar, inkubatorlar va akseleratorlarni tashkil etish orqali startaplar uchun qulay sharoitlar yaratish muhimdir. Bu markazlar startaplarning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishiga

yordam beradi, ilmiy-texnikaviy qo'llab-quvvatlash, tarmoq aloqalarini yaratish va zarur resurslarni taqdim etadi. Shuningdek, huquqiy va normativ bazani takomillashtirish zarurati ham ko'rsatildi. Startaplar uchun huquqiy tizimni soddalashtirish, intellektual mulkni himoya qilish, biznesni boshlash va yuritish jarayonlarini yengillashtirish orqali startaplarning rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi to'siqlarni bartaraf etish kerak. Umuman olganda, O'zbekistonda startaplarni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilgan va amalga oshirilishi kerak bo'lgan chora-tadbirlar, innovatsion ekotizimning shakllanishi va iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bularning barchasi startaplar uchun qulay muhit yaratish va ularni o'z g'oyalarini muvaffaqiyatli amalga oshirishda qo'llab-quvvatlashning asosiy yo'nalishlarini tashkil etadi. O'zbekiston hukumati tomonidan amalga oshirilayotgan davlat dasturlari, strategiyalar va normativ-huquqiy hujjatlar startaplar uchun qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan. Ta'lim tizimining zamonaviy talablar asosida yangilanishi, tadbirkorlikni o'rgatish va ilmiy-texnikaviy sohada kadrlar tayyorlashga qaratilgan dasturlarni rivojlantirish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Prezidentining 2020 yil 5 oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF 6079-sonli farmoni
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-4699-son qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 3-iyuldagi "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" PQ-3832-sonli qarori.
4. Asadullah A., Faik I., Kankanhalli A. Digital Platforms: A Review and Future Directions. PACIS, 2018. – 248 r.
5. Rogers, Everett M. Diffusion of Innovations / Everett M. Rogers. – Glencoe: Free Press, 1962. – P. 282-283.

6. Nelson J. L., Lei R. F. The effect of digital platforms on news audi-ence behavior
//Digital Journalism. – 2018. – Т. 6. – №. 5. – S. 619-633.